

Vyjádření Českého metrologického institutu k odchylkám v měření rychlosti.

Chráníme si svoje body za rychlost?

Od 1. července 2006 vstoupil s novou právní úpravou v platnost i bodový systém hodnocení řidičů, resp. jejich porušení pravidel silničního provozu. Mezi jeden z případů porušení těchto pravidel, který je v současnosti velmi živě diskutován, je překročení dovolené rychlosti. Rychlost silničních vozidel je měřena prostřednictvím rychloměrů různých technických principů a typů (radary, lidary, úsekové a křížovatkové rychloměry, stabilní či mobilní...), které však všechny mají společné zejména to, že pokud jsou výsledky měření s nimi použity k uložení pokut či jakýchkoli jiných sankcí, jsou tzv. stanovenými měřidly podle zákona č. 505/1990 Sb., o metrologii, v platném znění.

Pro stanovená měřidla je typické, že jsou přesně definována:

- dovolené chyby, které každý jednotlivý exemplář takového měřidla nesmí při zkouškách (v laboratoři) překročit, aby bylo měřidlo uznáno za způsobilé k příslušnému použití;
- subjekty, které jsou zmocněny státem příslušné zkoušky stanovených měřidel provádět (pochopitelně jak patřičně metrologicky, technicky a personálně způsobilé, tak objektivní a nezávislé ve vztahu ke skutečným parametrům měřidel);
- lhůty platnosti ověření, tedy doby po které lze příslušné druhy měřidel k daným účelům používat (tato lhůta je stanovena obecně závazným způsobem pro příslušný druh měřidla vyhláškou k zákonu o metrologii – v současnosti je to vyhláška č. 345/2002 Sb. ve znění vyhlášky 65/2006 Sb.).

Ve smyslu těchto rysů tzv. regulace měřidel jsou přesně definovány maximální dovolené chyby měření rychlosti silničních rychloměrů (včetně těch, které používá Policie), které činí při rychlostech do 100 km/h ± 3 km/h nebo ± 3 % při rychlostech nad 100 km/h (tzv. MPE).

Zkoušky stanovených měřidel jsou realizovány ve dvou etapách, a to v procesech:

- schválení typu – tento proces probíhá před zahájením výroby (pokud jde o výrobce tuzemského) nebo před uskutečněním dovozu a jediným subjektem zmocněným ke schvalování typů měřidel v ČR je Český metrologický institut (dále jen „ČMI“) a
- prvotního ověření (v rámci uvedení na trh a do používání) a následných ověřování – tyto výkony v ČR poskytuje ČMI a metrologická střediska autorizovaná podle § 16 zákona o metrologii (v současnosti je to pouze jediný subjekt, a to firma RAMET – přidělená úřední značka K22).

Každý rychloměr, který použije Policie v ČR pro měření rychlosti při kontrole silničního provozu a jehož výsledky měření mají být použity ke stanovení sankce za překročení maximální povolené rychlosti, musí být platně ověřen (jak je výše

uvedeno provádí ČMI nebo příslušné autorizované metrologické středisko) a musí být opatřen úřední značkou (v případě ověření v ČMI je značka tvořena červeným nalepovacím štítkem se symbolem českého lva, písmeny CM, číslem organizační jednotky ČMI, která ověření provedla a posledním dvojčíslem roku ve kterém bylo ověření provedeno; v případě autorizovaného metrologického střediska je značka tvořena modrým nalepovacím štítkem se symbolem českého lva, písmenem K, číslem 22 a posledním dvojčíslem roku ve kterém bylo ověření provedeno). Kromě umístění úřední značky přímo na měřidle je vydáván ke každému měřidlu i ověřovací list.

Lhůta platnosti ověření rychloměru činí podle výše zmíněné vyhlášky 1 rok (v případě rychloměrů ověřených před 2.4.2006 = účinnost vyhlášky 65/2006 Sb. dva roky – právě touto vyhláškou totiž došlo ke zkrácení původní dvouleté lhůty na jednorocní, aby se zvýšila četnost kontrolních úkonů nad správností těchto pro praxi významných měřidel).

Pro postiženého řidiče je zde tedy možnost (má-li na to odvalu?) vyžádat si od uživatele měřidla prokázání, že příslušný rychloměr, který byl v jeho případě použit, je skutečně platně ověřen.

Velmi zhusta diskutovanou otázkou je , jak velké překročení maximální dovolené rychlosti by mělo být pokutováno. ČMI jako národní metrologický institut ČR nemůže určovat kontrolním orgánům, jak mají využívat výsledky měření, je však schopen poskytnout odborný názor z hlediska metrologických parametrů měřidla.

Jak je výše uvedeno, maximální dovolená chyba měření při zkouškách rychloměrů pro jejich ověření – MPE - činí při rychlostech do 100 km/h ± 3 km/h, při rychlostech nad 100 km/h ± 3 %. Tato MPE zahrnuje i možné vlivy při měření rychloměrem v praxi.

Pak si lze situaci demonstrovat na příkladu, kdy policejní rychloměr ukáže např. hodnotu 51 km/h. Tehdy může být skutečná rychlost měřeného vozidla v rozmezí (51 ± 3) km/h, tedy v pásmu 48 km/h až 54 km/h. Existuje tedy určitá pravděpodobnost, že vozidlo rychlost 50 km/h nepřekročilo, a proto by bylo vhodnější k takovým hraničním případům přistupovat z hlediska kontrolních orgánů spíše obezřetně. Pokud bychom tedy chtěli mít „jistotu“, že maximální dovolená rychlost 50 km/h byla překročena alespoň o 1 km/h, museli bychom začít až s indikací policejního rychloměru 54 km/h.

Obdobně, pokud bychom chtěli s velkou pravděpodobností (na základě dovolených chyb stanoveného měřidla) prokázat , že byla překročena o 1 km/h maximální povolená rychlost 130 km/h, musel by policejní rychloměr ukázat alespoň 135 km/h (neboť 3% ze 131 km/h je 3,9 km/h - zaokrouhleno 4 km/h, tedy $131 + 4 = 135$).

Z uvedených příkladů si lze dovodit pro praktické použití poměrně jednoduché a snadno zapamatovatelné kritérium – za výše popsaných okolností by výsledky měření rychloměrem měly být velmi těžko zpochybnitelné, pokud by ze prokazatelné překročení maximální dovolené rychlosti bylo aplikováno **překročení o 5 km/h a více.**

Policejní rychloměry, jako většina druhů stanovených měřidel podléhají povinnosti schválení typu před zahájením výroby nebo před uskutečněním dovozu; z tohoto důvodu jsou různé typy rychloměrů (radarové, lidarové, úsekové a křížovatkové) v ČMI schvalovány a při náročných zkouškách musí mimo jiné prokázat, že stanovené maximální povolené chyby měření rychlosti (MPE) nebudou téměř s jistotou překračovány. Součástí zkoušek je i řada dalších metrologických i technických parametrů (například i spolehlivost a neovlivnitelnost přiřazení snímku měřeného subjektu k výsledkům měření atd.). Kromě toho je každý rychloměr povinně ověřován, a to při uvádění do používání (tzv. prvotní ověření) a v pravidelných intervalech po uplynutí lhůty platnosti ověření (následné ověření). Stanovené měřidlo nelze k daným účelům bez platného ověření používat – je-li tomu tak, vystavuje se uživatel nebezpečí sankce až 1 milion korun.